

Els comuns culturals entre la institució i l'autogovern comunitari

Publicat per [Interacció](#) [1] el 31/01/2023 - 11:11 | Última modificació: 30/06/2026 - 08:04

El debat sobre els comuns culturals no només qüestiona les formes de gestió de la cultura, sinó també la manera com s'entén l'interès general i el paper de les institucions públiques. Aquest informe del Cycle des Hautes Études de la Culture (CHEC) francès, publicat el 2020, se situa en aquest punt d'inflexió i planteja una pregunta encara molt vigent: com poden els poders públics donar suport als comuns culturals sense neutralitzar-los?

El document parteix d'una constatació que va més enllà del sector cultural. L'aparició dels comuns reflecteix la creixent capacitat d'organització de la comunitat i posa en qüestió el monopoli tradicional de l'estat sobre la definició i la gestió de l'interès general. Els autors remarquen que un comú no és simplement un recurs compartit. Requereix quatre elements inseparables: una comunitat que el governa, una ressenya o recurs compartit, unes regles col·lectives d'accés i ús i una voluntat explícita de garantir-ne l'accessibilitat i la sostenibilitat.

Aquesta definició permet distingir els comuns culturals d'altres fórmules sovint assimilades, com els tercers llocs, l'open data o els equipaments participatius. El criteri determinant no és tant la naturalesa de l'espai o del projecte com l'existència d'una governança exercida per la comunitat mateixa.

El recorregut teòric de l'informe recupera el debat clàssic sobre els comuns. Després de recordar la tesi de Garrett Hardin sobre la "tragèdia dels comuns", els autors adopten la perspectiva d'Elinor Ostrom, segons la qual els comuns constitueixen una tercera forma d'organització, diferent tant de la propietat pública com de la privada, sempre que existeixin regles compartides i mecanismes d'autogovern. Aquesta lectura s'estén després al camp cultural, especialment als comuns digitals, a la producció col·laborativa del coneixement i a les noves formes de creació compartida.

Un dels aspectes més interessants del document és que no presenta els comuns com una alternativa destinada a substituir les institucions culturals. El problema és un altre: com establir formes de cooperació sense convertir aquestes iniciatives en simples instruments de l'administració. Els autors insisteixen que institucionalitzar un comú pot significar desactivar precisament allò que el fa possible: la iniciativa ciutadana, l'autonomia i la capacitat d'experimentació.

A partir d'aquesta premissa, el document defensa un canvi de paper dels actors públics. L'administració hauria d'actuar menys com a directora dels projectes i més com a facilitadora. Les seves funcions passen per identificar els comuns existents, afavorir la trobada entre iniciatives, aportar suport jurídic i tècnic, facilitar infraestructures, generar espais de cooperació i desenvolupar mecanismes d'avaluació adaptats a aquests processos. En aquesta perspectiva, el valor públic consisteix tant a crear projectes com a crear les condicions perquè emergeixin iniciatives autònomes.

Especial atenció mereix l'anàlisi dels comuns digitals. El text adverteix que Internet va néixer sota una lògica de bé comú basada en la col·laboració, el programari lliure i la reutilització oberta del coneixement. L'expansió de les grans plataformes tecnològiques ha alterat aquest equilibri, generant noves formes de concentració econòmica i de control sobre les dades i les infraestructures digitals. Per això el document considera que protegir els comuns digitals forma part de les polítiques culturals contemporànies i no només de les polítiques tecnològiques.

Entre les propostes destaca també la inspiració en els "pactes de col·laboració" desenvolupats a diverses ciutats italianes, especialment Bolonya. Aquests instruments jurídics permeten que administració i ciutadania comparteixin la responsabilitat sobre determinats béns comuns sense necessitat que aquests passin a formar part de l'estructura administrativa convencional. Igualment es planteja revisar els sistemes de labels culturals perquè incorporin criteris propis dels comuns, com la participació efectiva, la governança compartida o la relació amb el territori.

La conclusió sintetitza bé l'orientació general del treball. No es tracta de transformar tota l'administració segons la lògica dels comuns, ni tampoc d'ignorar-los. La proposta consisteix a incorporar-ne "l'esperit": més flexibilitat, més confiança, adaptació de les normes a les situacions concretes i una major disposició a reconèixer iniciatives sorgides de la societat civil com a productores d'interès general.

Aquesta és probablement també la principal limitació del document. Els autors descriuen amb detall les eines que poden facilitar la cooperació, però dediquen menys atenció als conflictes de poder que travessen molts comuns culturals. Les tensions internes, els mecanismes d'exclusió, la desigual distribució del temps disponible per participar o les relacions desiguals entre comunitats i administracions apareixen esmentades, però no són objecte d'una anàlisi sistemàtica. El resultat és un informe molt útil com a marc estratègic per replantejar la relació entre institucions i iniciatives comunitàries, encara que menys desenvolupat en l'examen de les contradiccions que inevitablement comporten aquests processos.

Referència

Cycle des Hautes Études de la Culture. (2020). *Comment les acteurs culturels publics peuvent-ils garantir et accompagner la constitution de commons culturels ? Rapport du Groupe 2 de la Session 19-20 « Territoires de cultures »*. Ministère de la Culture.

[Text complet](#) [2]

Categories: Informe

Categories: Informes i documents

Etiquetes: governança cultural participació cultural drets culturals innovació cultural valor públic de la cultura

- [3]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/news/2023/comuns-culturals>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://www.culture.gouv.fr/nous-connaître/organisation-du-ministère/cycle-des-hautes-etudes-de-la-culture-chez-travaux-des-auditeurs/Par-session-annuelle/Session-19-20/comment-les-acteurs-culturels-publics-peuvent-ils-garantir-et-accompagner-la-constitution-de-communs-culturels>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/8682>